



EDITORIAL

Papintason an pag-ato ha rehimen US-Duterte

Paspas nga nahiluag an nagkakaurusa nga prente nga magtatapos ha niyutiyo, pasista ngan pakuri nga rehimen ni Rodrigo Duterte. Tungod ha waray wantas niya nga pangatake, haros ngatanan na nga demokratiko nga sektor an nagios kontra ha iya paghahadi.

An butad nga mga atentar niya nga agawon an poder ngan pahilawigon an iya pagpabilin ha poder amo an napukaw ha mas damo nga tumindog ngan gumios. An pag-abre han Kongreso ha Lunes usa nga higayon agud ipakita ha iya an hiluag nga pag-ato han katawhan.

Aada ha unahan hini nga kagiusan an mga trabahador, baga-trabahador ngan parag-uma, kaupod an nasyunal minoriya -- an mga klase nga apektado gud han kalamidad nga durot han iya mga iskema. Aada ha gapil nira an kabatan-unan, mga propesyunal, tawoha-singbahan, gudti nga negosyante, mga hadto anay upisyal han gubyrno ngan midya -- mga sektor nga dirudiretso nga gin-aatake ngan gin-aatentar

nga hikawan han ira mga katungod.

Han hadi, dayag nga umapi hini nga kagiusan an mga karibal niya nga pulitiko. Nangangandam hira nga ayaton an iya poder, tipahan an iya mga iske-ma, ngan makig-away ha pulitika ngan eleksyon tubtub ha masunod nga tuig.

Ha sakob la han duha katuig, ura-ura na nga ginkasinahan han katawhan hi Duterte ngan hul-os na nga nahihimulag an iya rehimen. Iginpatuman niya an pinakamagraut nga neoliberal nga iskema nga nagpagrabe ha ira kamutangan ngan panginabuhi. Nagdurot han waray kaparehas nga destroso an iginlansar niya nga triple nga gerra han panwakay ngan panmatay. Sumungaw liwat an baho han kurapsyon nga kriminalidad han iya pamilya ngan pinaka-

Masinggan ngan 3 nga HPR, nakumpiska han BHB-ICR

TULO NGA TAKTIKAL NGA opensiba ha Mountain Province ngan Abra an susunod nga iginlansar han mga yunit han Bagong Hukbong Bayan-Ilocos-Cordillera Region (Chadli Molintas Command o BHB-CMC) kontra ha mga tropa han militar ngan pulis hadton Hulyo 14 ngan 15. Nakumpiska han BHB an usa nga K3 Squad Automatic Weapon, usa nga M203 *grenade launcher*, duha nga M4 *assault rifle* ngan mga bala. Pagtapo ini nga mga opensiba ha State of the Nation Address (SONA) ni Duterte.

Hadton Hulyo 15, ginambus han BHB-Antonio Licawen Front Operations Command an gintig-ob nga pwersa han 81st IB ngan Regional Mobile Force (RMF) han pulis ha

suok nga alipures ha pulisya ngan militar. Pauru-utro niya nga iginpaka-kita an iya pagluhod ha imperyalismo nga US, samtang butaray an pagbaligya ha teritoryo han nasud ha China kabalyo han makukurakot nga pondo nga pautang.

Nagawas ha baba niya mismo an iya pagkasina ha mga kablans ngan kababayin-an. Usa na la nga natikawara nga aningal an iya mga saad han pag-uswag ngan pagbabag-o.

Ilarum han paghahadi ni Duterte, dugang nga nagrabe an krisis ha pulitika han naghahadi nga sistema. Dugang nga natikahilarum an mga butak ha ranggo han naghahadi nga mga klase tungod han pauru-utro nga pag-atentar niya nga magtukod han pasista nga diktadura nga solohon an poder han estado. Ha luyo han iya postura ngan pagwasiwas han kamadarahug, diri niya nahihimo nga idayon an mga ligal o ekstra-ligal nga atentar. Napakyas an syahan niya nga gin-ambisyon hadton katapusan han 2017 nga igdeklara an "rebolusunaryo nga gubyerno" ngan palingkuron an kalugaringon komo supremo. Hadto naman nga Enero, napakyas liwat an atentar niya nga ipanawagan an *constituent assembly* o *con-ass* agud

bag-uhon an konstitusyon ngan tukuron an pederal nga gubyerno.

Ha pag-abre han Kongreso yana nga Hulyo, utro niya nga inamasang nga igduduso an iya buaw nga pederalismo pinaagi han *con-ass*. Yana pa la, mayoriya han mga senador an nagpahayag na han hugot nga pagtipa ha iya iskema. Dugang nga mas damo an natipa ha kasumpay nga senaryo nga "no-el" (*no election* o waray eleksyon ha 2019) nga ginpapalutaw mismo han niyutiyo nga pinuno ha Kongreso. Pirit niya nga ginpapakalma an kangalas han katawhan ha pauru-utro niya nga pahayag nga malusad hiya ha pwesto ha takna nga maratipikahan an bag-o nga konstitusyon. Waray na natuod hini nga buladas.

Ha masunod nga mga semana ngan bulan, seguridad nga dugang nga magrabe an mga tipa-tipa giutan ni Duterte ngan kontra-Duterte nga nagkakaurosa nga prente. Matikapintas an pakiglantugi ha ranggo han reaksyon. Dugang nga magkukusog ngan mahiluag an mga pag-ato han katawhan. Uuk-ukon han mga bangi ngan hini nga agway an daan na nga maruya niya nga kontrol ha estado. Samtang naluya an iya poder, seguridad liwat nga magtikapintas an iya mga atake ha

dirudilain nga klase, sektor ngan grupo nga naulang ha iya pasista nga ambisyon. Nahulga nga gamiton niya an pagtawag nga "terorista" ha Partido Komunista ng Pilipinas ngan Bagong Hukbong Bayan (BHB) agud ig-imponer an balaud militar ha bug-os nga nasud.

Atubangan hini, dugang nga mas nahugot an responsabilidad han rebolusunaryo nga kagiusan nga bug-uson ngan pagiuson an pinakahiluag nga katawhan agud patalsikon hi Duterte ha poder. Aghaton an paggios ngan pag-ato han ngatanan nga klase ngan sektor nga gintatamakan ni Duterte. Abuton ngan pagiuson an katawhan Moro. Papartisiparon an mga nadedehado nga mga pulitiko ngan upisyal nga nakontra ha pasista nga ambisyon ni Duterte nga solohon an poder. Abuton bisan an mga elemento ngan upisyal han Armed Forces of the Philippines (AFP) ngan Philippine National Police nga nadidigusto ha kriminal nga paghahadi ni Duterte.

Waray kasumo nga ibuyagyag ngan atuhan an pasismo, pagka-niyutiyo, kadunutan, kurapsyon ngan kriminalidad han rehimen Duterte. Pahitas-on an kamaisog han bug-os nga katawhan nga naato. Naeksister na an dayag nga paghahadi han teror ni Duterte, labina ha kabaryuhan. Kinahanglan ibuksas ngan atuhan an iya Oplan Kapayapaan samtang dugang nga ginpapakusog an pag-ato ha balaud militar ha Mindanao.

Pakusgon ngan pahiluagon an paggios han mga batakan ngan demokratiko nga klase. Hira an pinakadeterminado nga tapuson an rehimen nga waray iba nga ginhimo kundi pakurian, tiyupion ngan raugdaugon hira. Dugang nga pahiluagon ha bug-os nga nasud an mga welga ngan gios-protesta han mga trabahador sugad han nasulong na ha National Capital Region, Southern Tagalog, Central Luzon ngan Southern Mindanao. Tirukon an hiluag nga kangalas han mga kablans nga biktima han "gerra kontra-druga" ngan mapan-abuso nga kampanya nga "kontra-tambay." Pag-usahon an masa nga anakbalhas ha kasyudaran kontra ha kontraktwalisasyon, para ha dugang nga suhol, libre nga pankatilingban nga serbisyo ngan barato nga pabalay.



Bolyum XLIX Ihap 14 | Hulyo 21, 2018

Igin-gagawas an *Ang Bayan* ha yinaknan nga Pilipino, Bisaya, Iloko, Hiligaynon, Waray ngan Ingles. Nakarawat an *Ang Bayan* han mga kontribusyon ha porma han mga artikulo ngan balita. Gin-aaghat liwat an mga mambarasa nga magpaabot han mga suson ngan rekomendasyon ha ikauuswag han aton mantalaan.



[instagram.com/sine.proletaryo](https://www.instagram.com/sine.proletaryo)



[@prwc_info](https://twitter.com/prwc_info)



[fb.com/groups/cppinformationbureau](https://www.facebook.com/groups/cppinformationbureau)



cppinformationbureau@gmail.com

Gin-uunod

Editorial: Papintasan an pag-ato ha rehimen US-Duterte	1
Mga opensiba han BHB	1
Cha-cha ngadto diktadura	4
Kurapsyon, liberalisasyon ngan pasismo	5
"Malapsaw" nga BBL, ginsukna	5
Lokal nga mga istorya, ginsalikway	6
Buwa han 19th IB	6
Mga protesta	7
Kamutangan han mga parag-uma	8
State of "No Address"	9
Kababayin-an kontra ha rehimen	10
Utro nga pag-ebakwet han mga Lumad	11
Atake ha mga eskoylahan nga Lumad	12
Pakiggerra han US ha negosyuhay	13

An *Ang Bayan* igin-gagawas duha kabeses kada bulan han Komite Sentral han Partido Komunista ng Pilipinas

Pakusgon an duruyog nga paggios han mga parag-uma para ha tinuod nga reporma ha tuna ngan han mga nasyunal minoriya agud depensahan an ira aneutral nga katunaan. Dirudiretso nga ibuksas ngan atuhan an magbangis nga pasista nga atake kontra ha ira, labina ha mga baryo nga ginsasakop han mga pasista nga tropa han AFP. Kundenaron an pangatake ha ira mga eskoylahan ngan pwersahay nga “pagpasu-render” ha ira komo mga kombantant han BHB. Ig-insister an pagpalayas ha gilayon han mga yunit-militar ha ira mga lugar. Pakyason an paggamit ha ira han rehimen ha iskema hini nga lokalizado nga erestorya pankamura-yawan.

Pahiluagon ngan dugang nga pakusgon an Bagong Hukbong Bayan. Ilansar an solido nga mga batakan nga taktikal nga opensiba ngan hiluag nga mga aksyon militar agud birahon an kaaway ngan paduguon ini ha bug-os nga lawas. Unaton an pwersa han AFP pinaagi han hiluag nga armado nga mga opensiba han BHB ha bug-os nga nasud ngan paghaum han mga ginerilya nga taktika ha pakig-away.

Targeton an pinakamabangis nga pasista nga yunit han AFP, labina an mga “peace and development team” (PDT) o mga nakadispers nga grupo han AFP ngan nagpapakuri ha katawhan ha ngaran han “kamurayawan.” Birahon an mapanwakay nga mga operasyon han dagko nga langyawanon ngan lokal nga kompaniya ha mina ngan komersyal nga plantasyon nga kalakip ha nangunguna nga napondo ha pasista nga kampanya han rehimen.

Ha kabaryuhan ngan kasyudaran, parig-unon an ngatanan nga komite, seksyon ngan sanga han Partido ha dirudilain nga lebel ngan ha ngatanan nga aspeto han pagbubug-os ngan pagpadig-on. Kinahanglan nga seguruhon nga madig-on, hiluag ngan hilarum nga nakagamot ha masa an Partido agud epektibo hini nga mapamunuan an mga pakigbisog han masa agud tapuson an rehimen US-Duterte ngan dugang nga ipasulong an demokratiko nga rebolusyon han katawhan.

“Masinggan...,” *tikang ha paypay 1*

Barangay Tamboan, Besao, Mountain Province. Upat an patay ha kaaway ngan diri maihap an samaran.

Usa kaadlaw antes hini, nag-ooperasyon an mga tropa han 81st IB ha Sityo Dandanac han pareho nga barangay hin ambuson hira han usa nga yunit han Leonardo Pacsi Command (LPC) han BHB-Mountain Province. Napatay ha ambus an duha nga sundalo ngan damo an samaran.

Han kulop ha pareho nga adlaw, naglansar han dalikyat nga opensiba an usa nga yunit han BHB-Abra (Agustin Begnalen Command) kontra ha nabulag nga platoon han Alpha Coy han 24th IB nga naghihimo han kombat nga operasyon ha Sityo Gambang, Barangay Bazar, bungto han Sallapadan, Abra. Ginpagawas han 24th IB nga usa la an nasamaran nga sundalo, kundi ha sumat han taghimaryo tulo an patay ngan usa an samaran ha kaaway nga sekreto nga igin-agi ha talikuran han away.

AB

21 nga opensiba, iginlansar ha NEMR

NAGLANSAR HAN 21 nga aksyon militar an mga yunit han Bagong Hukbong Bayan ha Northeastern Mindanao Region (BHB-NEMR) hadton Hulyo 5-12.

Tungod hini, masobra 27 nga sundalo an napatay ngan damo an nasamaran ha mga pwersa han 3rd Special Forces Battalion (SFB), 29th IB, 36th IB, Citizen Armed Forces Geographical Unit (CAFGU) ngan iba pa nga paramilitar.

Segun kan Ka Ariel Montero, tagapagyakan han Regional Operations Command han BHB-NEMR, kadam-an ha mga kaswalti han kaaway an naigo ha mga atritibo nga aksyon gamit an *command-detonated* nga eksplosibo, isnayp nga operasyon ngan harasment.

Ginpakyas han mga Pula nga mngaraway han BHB-Front 8 pinaagi han mga tigda nga atake an masobra 300 nga tropa han 3rd SFB ngan 401st Brigade ilarum han kumand ni Brig. Gen. Andres Centino ha kabubkiran han Barangay Mount Carmel, Bayugan City, Agusan del Sur tikang ika-5 tubtub ika-11 han Hulyo.

Ha nasering nga panahon, nagkamayda upat nga agway kun diin 16 an napatay ngan upat an samaran ha pwersa han AFP.

An masunod an mga detalye han mga agway:

Hulyo 5. Usa an kaswalti ha ranggo han 3rd SFB ha pangatake hini ha pusisyon han BHB ha Mt. Carmel. Komo bulos, walo kabeses nga nagpabuto han *mortar* an mga sundalo ngan nagpalupad han mga MG520 helikopter ngan gumamit liwat han drone.

Hulyo 6. Gin-ambus han usa nga yunit han BHB-Front 8 an naatake nga mga sundalo. Diri maubos ha 16 nga sundalo an napatay ngan pira an nasamaran ngan nawawara kahuman hira pabuthan han mga Pula nga mangaraway. Komo bulos, nagpabuto an mga sundalo han upat nga bala han *mortar* nga ginsuportahan han mga edro nga naghulog han 16 nga bomba ha kabubkiran ngan umhanan han New Salem, Villa Undayon ngan Mount Carmel.

Hulyo 7. Nagpabuto han siyam nga bala han *mortar* an militar ha mga lugar han minahan ha Humalos, Bahay ngan Dakulang ha Barangay La Purisima, Prosperidad. Ginsundan ini han paghulog han walo nga bomba ngan pagmasinggan han helikopter. Gumamit liwat han mga *drone* an AFP. Nagpadayon ini tubtub Hulyo 8.

Hulyo 11. Naglansar han operasyon haras an usa nga yunit han BHB ha Barangay La Purisima. Usa nga kaswalti ha ranggo han kaaway an nahisumat.

AB

6 nga aksyon militar, iginlansar ha NCMR

UNOM NGA AKSYON militar an iginlansar han mga yunit han BHB-North Central Mindanao Region tikang Hunyo 16-27. Diri mamenos ha 13 an napatay ha kaaway.

Ha Bukidnon, nagka-engkwentro an BHB-Bukidnon ngan 8th IB ha Sityo Ulayanon, Calabugao, Impasug-ong hadton Hunyo 27, alas-3 han kaukop. Hadton Hulyo 19, gin-ambus han usa nga yunit han BHB an mga sundalo samtang nga nasakay ha usa nga siksabay ha Nabawang, Busdi ha Malayba-

AB

...sundan ha paypay 4

Cha-cha ni Duterte, sayaw ngadto diktadura

Pirit nga ginpapasayaw ni Duterte ha tukar han iya inamasang nga *charter change* (“cha-cha”) o pag-amyenda ha Konstitusyon 1987 diri la an magbaralaud ha Kongreso, kundi pati an katawhan Pilipino. Gintatalinguha niya nga itago ha tahub han pag-amyenda ha konstitusyon ngan ha pagbabag-o han porma han gubyerno an hingyap niya nga magin diktador nga mayda waray tubtuban nga gahum.

Makapira kabeses na niya nga gin-atentaran nga ipatukar an plaka han *cha-cha* ha Kongreso tikang han mabutang hiya ha poder kundi makapira liwat hiya nga napakyas. Ha pinakabag-o nga atentar, gin-gamit ni Duterte hira anay Chief Justice Reynato Puno ngan anay Senate President Aquilino “Nene” Pimentel Jr. nga namuno ha *consultative committee* (ConCom) nga gintahasan nga magsurat han borador han ginpoproponer nga konstitusyon ha atentar nga makakuha han hiluag nga suporta an iya “cha-cha.”

Sayaw han diktadura

Ginpagawas han rehimen Duterte nga pederalismo an prinsipal nga tuyo han iya atentar nga *cha-cha*. Segun hini, ilarum han pederalismo, mabubungkag an sobra nga sentralisasyon han poder ha nasyunal nga gubyerno, ngan magdudurot ini ha dugang nga wada pag-abot ha pagdumara han ira lokal nga interes. Kundi kun analisaron an borador han “Pederal na Konstitusyon” han ConCom ni Duterte, makikit-an nga puros buladas la an gisesering nga desentralisasyon han poder. (*Kitaon an kasumpay nga artikulo ha paypay 5.*)

Natago an tinuod nga tuyo ni Duterte ha *cha-cha* ha luyo han Artikulo 22 o sa mga probisyon para ha transisyon (mga pitad ha pagbalhin tikang ha presente ngadto ha

bag-o nga konstitusyon). Ginplastar dinhi an pagbug-os han usa nga Komisyon ha Transisyon nga haros hul-os an poder nga magpatuman han mga palisiya, regulasyon, mando, proklamasyon, ngan iba pa nga pagsurundon ha panahon han “transisyon.” Ha syahan nga borador han ConCom, iginplastar nga hi Duterte asya an mamuno hini nga komisyon. Atubangan han pagsukna ha waray-awod nga pag-agaw han poder, ginbag-o ini han ConCom ngan imbes hini, iginplastar nga kinahanglan mag-eleher han presidente ngan bise-presidente para ha transisyon.

Iginsering liwat nga diri na poyde dumalagan hi Duterte ha 2022. Kundi waray liwat hiya gindid-an ha ginproponer nga konstitusyon nga dumalagan komo presidente han komisyon para ha transisyon. Sanglit kun maratipika an ginpoproponer nga konstitusyon ha 2019, ngan presidente la gihapon hi Duterte, mahahatagan hiya han diri mamenos ha tulo katuig agud magin presidente nga haros waray limitasyon an gahum—diktador kun ha laktud.

Ritmo han pagkontra

Tikang ha tinikangan, hiluag na an pagkontra ha anuman nga pagbabag-o ha Konstitusyon 1987. Pauru-utro na ini nga gin-atentar ngan ginpakyas han katawhan tikang pa hadton panahon han rehi-

men Ramos tubtub ha rehimen ni Benigno Aquino.

Pira na nga dagko nga pormasyon an nabug-os kontra *cha-cha*, kalakip an “No To Cha-cha Coalition” diin kaapi an mga progresibo nga grupo ngan bisan mga kilalado nga personahe sugad nira hadto anay Chief Justice Hilario Davide ngan Atty. Christian Monsod. An duha pareho nga membro han lawas nga nagbug-os han presente nga konstitusyon.

Segun naman ha Movement Against Tyranny, an *cha-cha* ni Duterte plano pra ha pagpahilawig han pangatungdanan, pagpariko ngan diktadura. Dirudilain nga protesta liwat an nahitabo kontra ha *cha-cha*.

Maabot ha masobra 300 nga akademiko, propesor ngan mga presidente han unibersidad an nagpirma ha usa nga pahayag nga nakontra ha plano nga con-ass nga iglalansar han Kongreso agud amyendaran an konstitusyon.

Segun ha ira pahayag, mas damo nga isyu an ginkakaatubang han nasud nga kinahanglan matagad han gubyerno, kalakip an paluyoluyo ngan panmatay durot han kampanya kontra-druga ngan mga lantugi ha pulitika, ngan an paghitaas ha presyo han mga papliton. Kontra liwat hira ha proposisyon nga isuspender o ikanselar an eleksyon 2019 agud maghatag-dalan ha pag-amyendar ha konstitusyon.

Kalakip ha mga nagpirma ha pahayag han grupo nga Professors for Peace an presidente han kada usa ha lima nga kampus han Ateneo kaupod hira Fr. Jose Ramon Villarin han Ateneo de Manila, Fr. Roberto

...sundan ha paypay 5

“NCMR...,” tikang ha paypay 3

lay City. Usa an patay ngan duha an samaran ha ranggo han AFP. Duha kabeses naman nga ginharas han mga Pula nga mangaraway an usa kakolum han 8th IB ha Sityo Mahan-aw, Bulonay hadton Hulyo 14, alas-11 han aga ngan Hulyo 15, alas-2 han kulop.

Ha Agusan del Norte, ginharas han BHB-Agusan del Norte an nag-ooperasyon nga tropa han 23rd IB ha Sityo Tagpangi, Simbalan, Buenavista hadton Hulyo 11, alas-11 han aga. Tulo nga sundalo ngan upat nga

elemento han CAFGU an napatay ngan tulo an samaran. Hadton Hulyo 14, alas 5:40 han kulop, gin-ambus han BHB an upisyal ngan lima nga tropa han CAFGU ha Minbahandi, Nasipit, Agusan del Norte. Tulo nga elemento han CAFGU an napatay.

Ha Misamis Oriental, ginharas han BHB-MisOr an 23rd IB CAFGU Detachment Barangay Tibon-tibon, Magsaysay hadton Hulyo 13, alas-11:00 han gab-i. Duha an napatay ngan upat an nasamaran ha kaaway.

AB

Yap han Xavier University-Ateneo de Cagayan, Fr. Roberto Rivera han Ateneo de Naga, Fr. Karel San Juan han Ateneo de Zamboanga ngan Fr. Joel Tabora han Ateneo de Davao. Kalakip liwat ha nagpirma hira President Armin Luistro han De La Salle University, Chancellor Michael Tan han University of the Philippines-Diliman, ngan President Dionisio Miranda han University of San Carlos ha Cebu.

Kadam-an liwat ha mga senador an dayag na nga kumontra ha *cha-cha*, durot han proposisyon ni Speaker Pantaleon Alvarez, Jr. han hadi nga andam na an Mababang Kapulungan nga tikangan an *constituent assembly*.

Bisan ha sakob mismo han kampo ni Duterte, mayda diri napabor ha proposisyon nga konstitusyon. Han hadi, ginsering ni Secretary Ernesto Pernia han NEDA (National Economic Development Authority) nga mahitaas an gastos han gubyrno tungod han pederalismo. Segun ha iya, posible nga madudugngan han P55 bilyo an garastuson ngan utangon han estado tungod ha kadamo han upisina nga tutukuron ngan mga upisyal nga suswelduhan ilarum han pederal nga gubyrno.

Ha utro nga pagbutang ni Duterte han "sirang plaka" han *cha-cha* ngan klaro nga pagpirit niya nga sayawon ini han katawhan, seguridad nga mapadagmit pa an pagsuka ha iya han katawhan ngan mapadagmit an pagbagsak niya tikang ha poder.

AB

Ha tahub han pederalismo

DUGANG NGA BURUKRATA-KAPITALISTA NGA KURAPSYON, liberalisasyon han ekonomiya ngan pasista nga panmuyop an dara han proposisyon han *consultative committee* (Concom) ni Duterte.

Hini nga proposisyon, babahinon an Pilipinas ha 18 nga rehiyon (kalakip an Bangsamoro ngan Cordillera). An kada rehiyon magkaka-mayda han kalugaringon nga "regional assembly" (o an panrehiyon nga kongreso), panrehiyon nga korte ngan panrehiyon nga gobernador. Ura-ura nga mahiluag an burukrasya: ha proposisyon, magkakamayda han 400 nga magbaralaud ha Pederal na Mababang Kapulungan, diri mamenos ha 36 nga senador, ngan upat nga punong mahistrado. Ura-ura liwat nga malobo an ihap han mga lokal nga kongreso, husgado, ngan ehekutibo nga upisina.

An sugad nga pagpalobo han burukrasya magpapadamo la han burukatiko nga pribilehiyo nga pagbababhinon han mga pulitiko han naghahadi nga mga klase nga mabubutang ha pusisyon. Kundi, basar ha artikulo kabahin ha babhinay han poder giutan sentral nga gubyrno ngan mga *federated region*, magpapabilin an tinuod nga gahum ha sentral nga gubyrno, samtang guti la an gahum nga ginahatag ha mga rehiyon.

Labot ha dugang nga poder nga makasukot han buhis sugad han *real property tax* ngan *estate tax* (nga presente nga gahum han sentral nga gubyrno), waray na dugang nga poder ha mga lokal nga gubyrno. Ha kamatuoran, kadakan han poder ha borador nga konstitusyon nga ginpoproponer

nga ihatag ha mga *federated region* ginkakatinan na lugod han mga lokal nga gubyrno.

Ilarum han proposisyon nga konstitusyon, dugang nga maharukal an mga paghugot nga hadto pa ginplastar ha presente nga Saligang Batas hiunong ha pananag-iyah han mga natural nga karikuhan nga pampubliko nga serbisyo.

Nagpapabilin pa gihapon an restriksyon nga diri mamenos ha 60% an pananag-iyah nga Pilipino ha mga empresa ha nasud. Sugadman, nagsulod ini han mga probisyon nga nahatag-poder ha Kongreso nga bag-uhon o tanggalon an nasering nga mga paghugot. Tuyo hini nga tagan-dalan an hul-os nga liberalisasyon han ekonomiya ngan hul-os nga panag-iyahon han langyawanon nga negosyo an natural nga karikuhan ngan pampubliko nga serbisyo ha nasud.

Mayda pira nga probisyon liwat ha poder han estado ha panmuyop. Ginpaharukal han proposisyon an mga rekisito para ha pagkadeklara han balaud militar. Igindugang ha basaranan han pag-imponer hini an gintatawag nga *lawless violence*. Gintatalaanan han limitasyon an katungod ha pamamahayag ngan pag-organisa ha pagsering nga an panmasa nga katitirok hihimuon la ha mga gitudlok nga *freedom park* nga poyde dumurho ha pagdiri ha mga protesta. Direkta liwat nga gintatagan han poder an militar ngan pulis para ha "paniktik."

AB

'Malapsaw' nga bersyon han BBL, ginsukna

PALUYO-LUYO NGA PROTESTA an nagtapo ha pagmiting han *bicameral conference committee* (*bicam*) nga bubugos han mga tinaglawas han Mababang Kapulungan ngan han Senado agud itig-ob an ira mga bersyon han Bangsamoro Basic Law hini nga naglabay nga mga adlaw.

Pormal nga iginpasar han bicam an nasering nga balaud, nga gintawag nga "Bangsamoro Organic Law" hini nga Hulyo 18, kahuman han unom kaadlaw nga pagpamati. Ginlalauman han mga magbaralaud nga pipirmahan ni Rodrigo Duterte an balaud ha Hulyo 23 antes hiya maghatag han iya ikatulo nga State of the Nation Address.

Gin-uran han pagkunderan han mga grupo nga Moro an pagpamati han *bicam* ha nasering nga proposisyon.

Pira nga grupo an sumulong ha mismo nga lugar han miting han *bicam*, samtang yukot-yukot naman an nagtirok ha pira nga syudad ha Mindanao agud igpanawagan nga ipasar an orihinal nga bersyon han Bangsamoro Transition Council. Pinakadako dinhi an ginhimo nga rali ha Cotabato City hadton Hulyo 6 nga ginpartisiparan han masobra 10,000 nga Moro.

Ginkakabarak-an nira an "ginpalapsaw" nga bersyon nga igpasar han Kongreso tungod kay posible ibanan an magbaralaud han teritoryo nga sakop han Bangsamoro, pati an gahum han gubyrno han Bangsamoro hiunong ha mga sakop hini nga katubigan, kalakip an Lanao Lake ngan gahum hini ha pagdumara ha paghimo han enerhiya.

AB

Lokal nga mga ertestorya, ginsalikway han BHB

Tikadamo an mga kumand han Bagong Hukbong Bayan (BHB) ngan mga lokal nga rebolusyunaryo nga pormasyon nga nagpahayag han mahugot nga pagsalikway ha iskema nga “lokal nga ertestorya pankamurayawan” han rehimen Duterte.

Ha magkaburublag nga mga pahayag, ginpanhimuwa han mga kumand han BHB ngan tagapagyakan han National Democratic Front (NDF) ha mga rehiyon an ginsesering han mga upisyal han rehimen Duterte sugad nira Defense Secretary Delfin Lorenzana ngan Presidential Spokesperson Harry Roque. Ginpapagawas han mga tawuhan ni Duterte nga an nauna nga pagdiri ngan pagsalikway han Partido Komunista ng Pilipinas ha “lokal nga ertestorya pankamurayawan” diri tikang ha mga pwersa nga aada ha mga prente kundi tikang la ha mga nakikignegosasyon nga kaapi han National Democratic Front of the Philippines (NDFP) nga nakabase ha The Netherlands.

“An iya la kalugaringon an ertestoryahon ni Duterte ilarum han iya iskema nga lokal nga ertestorya pankamurayawan ha BHB. Usa la ini nga mapan-uwat nga taktika nga saywar nga karuyag tahuban an pagtamas-tamas han rehimen ha ertestorya pankamurayawan ngan itutok an mas ginpapaburan nira nga kadagmitan nga solusyon militar ha armado nga pakig-away pinaagi han kusog. An iskema nga ertestorya usa nga kontra-insurhensiya nga operasyon nga nagpapakuno-kuno nga para ha kamurayawan,” pahayag ni Ka Oris, tagapagyakan han Nasyunal nga Kumand ha Operasyon han BHB.

Pag-eksplikar ni Ka Alex, ginagamit la ni Duterte an iginhihi-nambog nga lokal nga ertestorya pankamurayawan agud mayda hiya maisumat hiunong ha kamurayawan ha iya ikatulo nga State of the Nation Address. Ha kamatuoran, gagamiton la han rehimen ini nga mga ertestorya agud magtanum han kawaray pagtapod, pagkabuhag, ngan kasamukan ha ranggo han mga rebolusyunaryo nga pwersa pinaagi han pagbunggo han mga lokal nga pwersa kontra ha nasyunal nga pamunuan, usa nga kumand kontra ha usa pa nga kumand, ngan pagbunggo han masa ha rebolusyunaryo nga kagiusan. “Ha kamatuoran, diri na-

man kamurayawan an karuyag han rehimen, kundi an hul-os nga pagsurender han mga pwersa han BHB. Dirigud kita mapauwat hini nga iskema,” sering ni Ka Oris.

Gindun-an han mga lokal nga rebolusyunaryo nga pwersa nga an nauna nga pusiyon han PKP nga an ginsesering nga lokal nga ertestorya pankamurayawan tahub la agud matago han rehimen an nagpapadayon nga gerra kontra-katawhan ngan hiluag nga abuso militar ilarum han balaud militar ha Mindanao ngan Oplan Kapayapaan. Sering nira, seguridad nga mapapakyas an buwa nga lokal nga ertestorya pankamurayawan ha mga erya nga ira gin-gigiusan.

Magkaburublag nga nagpaabot han pahayag han pagdiri ngan pagsuka ha iskema nga lokal nga ertestorya pankamurayawan an mga kumand han BHB ha Hilagang Luzon (Venerando Villacillo Command han Cagayan Valley; ngan Chadli Molintas Command ha Ilocos-Cordillera), Timog Katagalugan (Melito Glor Command, Cesar Batralo Command ha Laguna, Eduardo Dagli Command ha Batangas, Narciso Antazo Aramil Command ha Rizal ngan Bienvenido Vallever Command ha Palawan), Bicol (Celson Miguez Command ha Sorsogon), ngan mga lokal nga pormasyon han NDFP ha Cordillera (Cordillera People’s Democratic Front), Mindoro, Negros, Panay, Central

Visayas, ngan Timog Mindanao. Ginlalauman nga mapagawat liwat han bulag nga mga pahayag han pagsalikway ngan pagkunderan an iba pa nga kumand ngan rebolusyunaryo nga pormasyon ha mga masunod nga adlaw. Dumamo an mga pahayag ka-human ig-anunsyo han Malacañang nga nakatalaan ini nga magpagawas han *executive order* para kuno ha lokal nga mga ertestorya giutan han Government of the Republic of the Philippines (GRP) ngan NDFP nga tuyo nga ginsabotahe han rehimen.

Segun ha PKP, diri lokal nga ertestorya pankamurayawan an demanda han katawhan kundi an hul-os ngan kadagmitan nga paghunong ha todo nga gerra han rehimen kontra ha mga sibilyan, an panmomba, pag-ensirkulo han militar ha mga komunidad, kampanya nga pwersahay nga pagpalista ha mga sibilyan komo kuntaloy mga sumunder nga kaapi han BHB, hiluagan nga panmatay, ngan iba pa nga mga abuso.

Segurado nga mapapakyas an iskema nga lokal nga ertestorya pankamurayawan tungod kay bugos, madig-on, ngan pursigido an ngatanan nga rebolusyunaryo nga pwersa ngan an katawhan Pilipino ha pagpabagsak ha rehimen Duterte.

Segun kan Ka Dencio Magdangal han VPOC klaro nga nagbibinuwa an pasista nga militar agud tahuban an isyu han buwa ngan pwersahay nga pagpasurender ha mga sibilyan nga pataka na la nga gin-aakusaran nga mga kaapi o tagsuporta han BHB.



Buwa han 19th IB, ginsukna

MAHUGOT NGA GINSUKNA han BHB-Far South Mindanao (Valentin Palamine Operations Command o VPOC) an buwa nga pahayag ni Lt. Col. Frick Paraso, commanding officer han 19th IB, nga papatayon kuno han BHB ha North Cotabato an hin-o man nga kaapi hini nga naplano nga sumunder ha kaaway.

Segun kan Ka Dencio Magdangal han VPOC klaro nga nagbibinuwa an pasista nga militar agud tahuban an isyu han buwa ngan pwersahay nga pagpasurender ha mga sibilyan nga pataka na la nga gin-aakusaran nga mga kaapi o tagsuporta han BHB.

Mga drayber ha Kalinga, nag-ukoy-biyahe

Ginlansar hadton Hulyo 9 an pinakasyahan nga ukoy-biyahe han mga drayber ha Kalinga. Ginpangunahan ini han Kalinga Federation of Jeepney Operators and Drivers Associations (KafeJODA), usa nga bag-o nga tukod nga pederasyon han gudti nga asosasyon han mga drayber ngan opereytor ha pampubliko nga transportasyon.

Nagtipon an masobra 150 nga drayber, opereytor ngan ira mga tagsuporta ha atubangan han Kalinga Provincial Hospital ngan nagmartsa ngadto ha Tabuk City Hall agud tipahan an programa nga *jeepney phase-out* han rehimen Duterte nga tuyo nga saliwnan an ira mga *jeep* han marahalon nga mga *solar-powered*, *electronic*, o *Euro IV-engine jeep*.

Sering nira, papatayon han nasinging nga programa an pakabuhi han mga drayber ngan opereytor ha

prubinsya tungod kay diri nira akos paliton an mahal kaupay nga jeep nga nagbabalor han P800,000-P1.6 milyon. Segun ha ira pag-aram, diri haum an nasinging nga mga klase han dyip ha bubkiron nga tuna han prubinsya. Dugang pa nira, an *phaseout* usa la nga estratehiya han mga kapitalista nga korporasyon agud monopolisahon ngan korporatishon an pampubliko nga sistema han transportasyon ngan huthuton an supertubo tikang hini.

Kampuhan kontra ha ENDO

Masobra 1,500 nga kontraktwal nga tabahador nga gintanggal han PLDT an nagrali ha Mendiola hadton Hulyo 12 agud ig-insister an ira regularisasyon. Antes hini, nagrali hira ha atubangan han upisina han kompaniya ha España Avenue, Manila hadton Hulyo 9 ngan nagtukod han kampuhan kina-buwasan didto. Nagrali liwat hira ha atubangan han PLDT ha Mandaluyong City agud in-insister an kadagmitan nga pagpoproseso han ira regularisasyon.

Hadton Hulyo 6-20, magkasusrunod an protesta han mga trabahador ha NCR, Southern Tagalog ngan Southern Mindanao para ha makatadungan nga suhol ngan katungod ha trabaho: an United Employees of Alorica ha Makati nga biktima han tanggalan; an masobra 100 nga kontraktwal nga trabahador han Magnolia Inc. ha General Trias, Cavite nga nasuhol la han P373/adlaw, an mga trabahador han San Miguel Yamamura ha Imus, Cavite nga an pira duha kadekada na nga kontraktwal; ngan an mga trabahador ha uma han Fabian Farm ha Kapalong, Davao del Norte nga naatubang ha tarhug han pagbungkag han ira unyon.

Pinakaaurhi ha mga paggios an duruyog nga kampuhan han mga trabahador ha Jollibee Foods Corp., PLDT, Unipak, Manila Harbour Centre ngan iba pa ha Mendiola hadton Hulyo 20 agud sukton hi Duterte ha iya saad nga tapuson an kontraktwalisasyon.

United People's SONA

Iginplatar han mga progresibo nga organisasyon an ira tinuod nga kamutangan ha mga kumperensya komo pangandam ha SONA ni Duterte.

Kalakip dinhi an masunod: State of the Youth Address ha Cagayan de Oro City hadton Hulyo 21, ha Assumption College of Davao ngan Angeles City hadton Hulyo 20, ha Polytechnic University of the Philippines hadton Hulyo 14, ngan ha University of the Philippines Los Banos hadton Hulyo 7-8; State of the Women Address hadton Hulyo 20, ngan an Anti-mysogynist Activists ha SONA hadton Hulyo 13 ha Quezon City; Church-People's Solidarity Forum hadton Hulyo 20 ha Baclaran Church; Forum on Agrarian Reform and Peace hadton Hulyo 19 ha Quezon City; State of the Workers Address hadton Hulyo 18 ha Arko ng Mendiola; ngan SUMADA: State of Unrest in Mindanao Against Duterte's Tyranny hadton Hulyo 18 ha UP Diliman.

Hadton Hulyo 9, nagrali an mga parupangisda tikang ha La Union ha Department of Agriculture agud sukton hi Sec. Piñol ha iya saad nga manhatag han mga baloto ngan iba pa nga higamit ha pangisda.

Kagiusan kontra ha tiraniya

Nagrali hadton Hulyo 6 an Tongtongan Ti Umili, Cordillera People's Alliance ngan iba pa nga organisasyon masa ha Baguio City para ha katungod ha kalugaringon pagdesisyon ngan ira tuna han kaapuy-apuyan, ngan kontra ha kamadarahug ha mga katutubo.

Umistambay naman ha mga kalsada han Baguio City hadton Hulyo 13 an mga kabatan-unan ha pangunguna han Alliance of Concerned Students katin an mga plakard kun diin nakasurat an ira mga panawagan komo protesta kontra ha kampanya nga "kontra-tambay" nga Oplan Rody.

Ginpangunahan han Katribu ngan BAI Indigenous Women's Network an pagsalawad ha upisina han Joint Monitoring Committee ha Quezon City hadton Hulyo 3 han 60 nga reklamo han panalapas han mga armado nga tawuhan han estado ha katungod han mga katutubo.

Para ha kalibungan

Nagbug-os han alyansa an mga molupyo ha magkalain-lain nga barangay ha Toledo City, Cebu hadton ikaduha nga semana han Hulyo kontra ha *coal-fired power plant* han mga Aboitiz nga nagdudurot han magkalain-lain nga sakit ha mga residente ha syudad ngan kasapit nga mga bungto. Kontra liwat hira ha plano han mga Aboitiz nga magtukod han usa pa nga planta yana nga tuig

Nagprotesta an Pamalakaya ngan Agham hadton Hulyo 9 ha atubangan han Department of Environment and Natural Resources ha Quezon City agud kundenaron an kawaray han klaro ngan kumprehensibo nga plano para ha rehabilitasyon han Boracay ngan ha yukot-yukot nga trabahador nga nawarayan han trabaho kahuman igsera an isla.

Hadton Hunyo 26, nagtirok an 300 nga molupyo ha pangunguna han Timpuyog Ti Umili iti Karayan Buaya ha atubangan han Quirino Stadium ha Bantay, Ilocos Sur agud ipahayag an ira pagkontra ha ginpoproponer nga P3.83 bilyon nga proyekto nga Gregorio del Pilar Water Impounding Project ha Salcedo, Ilocos Sur.

AB

An tiniyupi nga kamutangan han mga parag-uma

Ginkangalsan gud han mga parag-uma ha Hacienda Luisita an iginpagawas nga desisyon han Korte Suprema hini nga syahan nga semana han Hulyo nga napabor ha Hacienda Luisita Incorporated (HLI) nga kontrolado han pamilya nga Cojuangco-Aquino.

Ha nasering nga desisyon, iginbasura an igindedemanda han mga parag-uma nga P1.33 bilyon nga nakuha han HLI tikang ha pagbaligya hini han 580 ektarya nga parte han asyenda nga unta iginpan-distribwer ilarum han Comprehensive Agrarian Reform Program (CARP). Gin-gastos kuno an pondo ha ligal nga mga pamaagi.

Iginpakita hini nga desisyon an padayon nga kawaray hustisya para ha mga parag-uma ilarum han rehimen Duterte. Ha masobra duha ka-tuig ha poder, ginpagrabe hini an ira kawarayan han tuna pabor ha dagko nga agaron maytuna ngan komersyal nga mga plantasyon. Sugadman, ha ngaran han mga parag-uma, ginpuno niya an mga bursa han mga kaurupdan ngan tagsupor-ta ha sakob han burukrasya.

Imbes nga pamatian an araba han mga parag-uma, madarahug nga pag-atake an baton han rehimen Duterte ha ira. Yukot-yukot nga barangay an gin-eensirkuluhan yana han AFP. Gintatapo han pangigipit, pangaresto ngan panmatay an kolektibo nga paggios han mga organisasyon han parag-uma agud hularon an ira tuna ngan ipakigbisog an katungod dinhi. Ilarum ni Duterte, masobra 140 na mga parag-uma an ginpatay.

Gatus-gatos kayukot nga ektarya nga agrikultural nga katunaan an kontrolado pa gihapon han mga agaron maytuna ngan komersyal nga mga plantasyon. Kalakip dinhi an pira kagatos kayukot nga ektarya nga sakop han mga Consunji ngan mga kompaniya nga Dole ngan del Monte ha magkalain-lain nga parte han Mindanao. Pahihiluagon pa ini ilarum ni Duterte. Para ha ekspansyon pa la ha *oil palm*, 1.7 milyon ektarya na an gin-alutaga.

Ha syahan nga mga bulan ni Duterte, igindeklara niya an pag-alutaga han 5.67 milyon ektarya para ha mga *agribusiness venture agreement* (AVA) ngan direkta nga langyawanon nga pamumuhunan. An mga AVA amo an sosyohan giu-

tan han mga *agrarian reform community* ngan mga kapitalista nga nahatag ha kapitalista han kontrol ha tuna.

Unom kamilyon kaektarya nga agrikultural nga katunaan an napakyas nga igdistribwer ilarum han CARP. Dagmit ini yana nga ginsaliwnan han gamit agud hul-os na nga diri maidistribwer.

Tungod han kawaray han suporta han gubyerno ha mga parag-uma, ha diri maiha utro nga nababawi ha ira an tuna ilarum han CARP. Labot ha mga AVA, samwak liwat an magtiyupion nga kaayusan sugad han sistema nga aryendo. Ha Hacienda Luisita, 83% han mga benepisyaryo an nauwat nga ipaplete la han P7,000 kada tuig an komun nga sukol nga .66 ektarya. Nangununa ha mga nag-aaryendo dinhi an pamilya Lorenzo, usa ha mga kasosyo han HLI nga kunektado ha mga Duterte.

HA NUEVA ECIJA, gin-eespiho an hiluagan nga kawaray tuna ha nailista nga dako nga ihap han mga trabahador ha uma ha humayan. Ha bungto han Guimba, gin-aantos nira nga P200-P300 nga inadlaw nga bayad. Diri kada adlaw mayda trabaho. Kun panahon han anihan, an napulo nga trabahador ha uma nga natrabaho ha usa kaektarya nga naani han 100 kaban magbabarabhin ha ira parte nga 7 nga kaban la. Kaagsuban hira nalulubong ha mga usurero ngan *microfinancing* nga mayda interes nga 20%.

Dako nga parte naman (30%) han gin-uutang nga puhunan han mga kablas nga parag-uma nahingangadto ha pagplete han kagamitan, 27% ha mga garastuson ha pagtrabaho, 20% ha abono ngan mga kemikal, nga 11% ha lana.

Ha sugad nga naeksister, an kasagaran nga nagigin kita han mga parag-uma ha matag-adlaw amo an P250. An mga kagamitan ha pangu-ma kasagaran nga pananag-iya li-



wat han mga agaron maytuna ngan mga lokal nga komersyante ha bar-yo. Ginlalauman nga malobo pa tubtub P1,500/bulan an mga garastuson, labina atubangan han dirudiretso nga paghitaas han presyo han lana ngan bag-o nga gin-imponer nga buhis ilarum han balaud han TRAIN.

Ginsisingabot han mga agaron maytuna an kawaray tuna ha nasering nga prubinsya, sanglit nasamwak an sistema nga porsyentuhan nga dugang nga naghihikaw ha katungod han mga parag-uma ha tuna nga ira ginpapariko. Hini nga sistema, 10% la an nahingangadto ha mga parag-uma kabalyo han mga trabaho nga katugbang han usa nga saop nga mayda katungod ha tuna.

GINHIHIMO LIWAT nga palabigasan han rehimen an tiniyupi nga kamutangan han mga parag-uma. An balaud kuno ha libre nga irigasyon mag-aalutaga han P2.6 bilyon para ha Department of Agriculture (DA), samtang mayda na bulag nga pondo nga P41.6 bilyon an National Irrigation Administration (NIA) para ha tuig 2018. Mas hitaas ini ha P38.4 bilyon nga pondo nga nakaalutaga hadton 2017. Ha luyo hini, waray pa ikaupt nga parte han mga umhanan nga mayda irigasyon unta an naseserbisyuhan han NIA, ngan dunot an imprastraktura para hini. Ha Central Luzon pa la, maabot ha 67,000 ektarya an waray irigasyon. Ha kurapsyon liwat nahingangadto an ginrarakudako han DA nga P3.7 bilyon nga igpapautang kuno ha mga parag-uma komo puhunan.

Kawaray han pabalay para ha kabras

Kumportable nga kinabuhi an saad ni Duterte ha katawhan ha syahan nga adlaw niya komo presidente. Nagsaad liwat hiya han kaayusan ngan kamurayawan ha mga komunidad, sugadman an trabaho ngan pabalay ha mga kabras. Klaro nga nga pagparayaw niya ini ha katawhan, labina kay mayoriya ha mga bumotos ngan naglaum ha iya administrasyon amo an mga kabras.

Makalabay an duha katuig, waray na nasalin ha buwa nga mga saad ni Duterte. Lugod, landaw na an iya pagin unob nga matamay ngan numero uno nga kaaway han mga kabras.

Ginbuhian niya an serye han brutal ngan mabangis nga gerra nga prinsipal nga natarget ha mga kabras. Dugang ha Oplan Tokhang han iya buaw nga gerra kontra-druga, nanlasurbo an iya Oplan Rody o Rid the Streets of Drunkards and Youth ngan Oplan Tanggal-Tambay. Ha sakob han usa kabulan tikang han iginmando niya an ilegal nga kampanya, maabot na ha 50,000 an gin-aresto ngan ginkilkilan, gatus-gatos an gin-abuso ngan duha na an napatay samtang ada ha kustodiya han PNP.

Waray hiya ginhimo agud ibanan an ira kakurian. Lugod, dugang pa niya nga ginpagrabe an ira kamutangan ha pag-imponer han dugang nga mga buhis, pagdemolis han ira urukyan ngan pagdiri nga himuon nga regular an damo ha ira nga natrabaho komo mga kontraktwal.

Krisis ha estaran

Usa ha mga yawe nga karukayaknon ha mga kabras an disente ngan barato nga pabalay. Damo ha ira gintatawag nga “tambay” amo an mga kabras ha mga balay-balay nga waray hardin o sala nga poyde pahuwayan. Kadam-an ha ira an nagsuruot ha uusa nga kwarto sanglit ekstensyon han ira panimalay an kalsada.

An National Capital Region (NCR) an mayda pinakadamo nga populasyon ha ihap nga 12 milyon katawo. Tulo kamilyon dinhi an ada ha mga kabras nga komunidad. Ha presente, an NCR an pinakapiguot nga rehiyon ha bug-os nga kalibutan nga mayda 19,988 katawo kada

kilometro kwadrado. Dinhi nagsurusuot an gatus-gatos kayukot nga pamilya nga trabahador ngan baga-trabahador nga diri sadang an suhol ngan kita agud magbayad ha disente nga pabalay. Ini liwat an pinakahirani ha ira panginabuhian.

Ginkakabarak-an han mga kabras an hiluagan nga demolisyon ilarum han programa nga imprastruktura han rehimen. Ha lista han Kadamay, mayda 200,000 nga pamilya an gin-aantum nga madedemolis samtang 104,229 nga pamilya an igindeklara nga naukoy ha delikado nga mga lugar nga nangangahulugan liwat han pwersahay nga pagpalayas.

Kun mayda man relokasyon, kasagaran mahal ngan higrayo an mga balay ha ira panginabuhian. Ha datos han Kadamay, an 22 metro kwadrado nga mga balay nagbabalor han P305,000-P600,000. Kun ha sakob han syudad an relokasyon, diri mamenos ha P2,000 kada bulan an ira amortisasyon ngan ginpapalayas ha ira mga panimalay kun diri makabayad.

Ha relokasyon nga Northville ngan Southville pa la ha Pampanga ngan Bulacan, mayda 600,000 nga molupyo nga diri nakakabayad han amortisasyon.

Dugang nga pakuri an kumplikado nga pamaagi, gastos ngan hinay han proseso ha aplikasyon para ha pabalay, kalakip an pag-aro han dirudilain nga mga papeles. Iginsumat han Kadamay nga tungod ha kakuri han proseso ngan kawaray han kapas nga magbayad, mayda 55,000 nga kabablayan nga diri nagaga-

mit ngan waray nagpupulos.

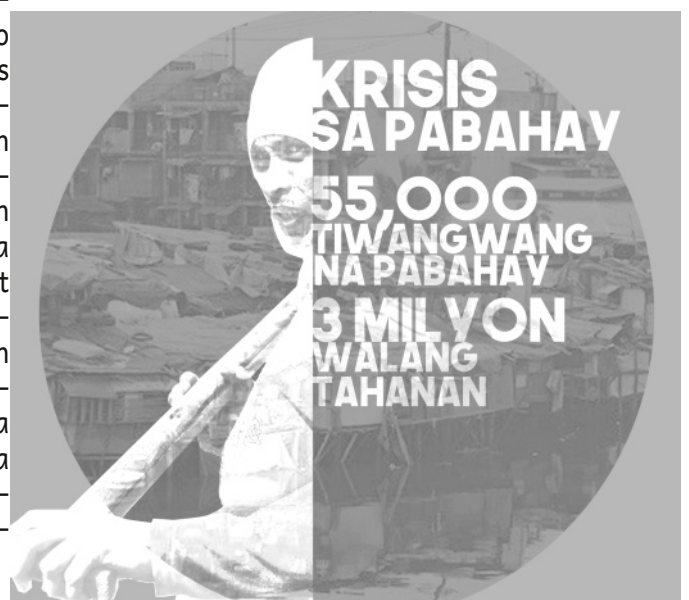
Ini an nagduso han grupo han mga kabras nga ilansar an kampanya nga “Occupy Pabahay” o pag-okupar ha waray nagamit nga pabalay ha Bulacan ngan Rizal hadton Hunyo 2017.

Pagkalabay han usa nga tuig, diri pa gihapon hul-os nga ginhahatag ha ira an pabalay. Diri igin-gagawas han National Housing Authority an Implementing Rules and Regulations han Joint Resolution No. 2 nga ginpirmahan ni Duterte, mga senador ngan kongresista hadton Mayo 9 nga nagmando nga ipandistribwer na an waray nagamit nga pabalay ngan an mga *entry pass* nga ginkikinahanglan agud masumpayan han linya han kuryente ngan tubig an relokasyon.

Dugang pa han grupo, paurutro liwat nira nga gin-atentar nga makig-dayalogo ha NHA para ha pagpatuman han Joint Resolution No. 2 kundi padayon hini nga ginpapaiwas an mga kabras.

Inutil ngan padayon nga nagbinungol-bungol an gubyerno ha araba han mga kabras para ha disente ngan akos-baydan nga pabalay. Sensilyo an igin-alutaga hini ha presente nga badyet para ha pagtukod han mga pabalay. Ha P460 bilyon nga ginkikinahanglan, P2.2 bilyon la an igin-alutaga ni Duterte para ha relokasyon samtang bilyun-bilyon kapisos naman an igin-alutaga hini para ha iya todo-nga-gerra kontra ha katawhan.

AB



Kababayin-an kontra ha macho-pasista nga rehimen

Kalakup an yukot-yukot nga kababayin-an ha mapartisipar ha mga gios-protesta kontra ha rehimen Duterte ha iya ikatulo nga State of the Nation Address (SONA) ha Hulyo 23. Magbuburunyog an magkalain-lain nga grupo han kababayin-an ha gintawag nga #AmaSONA (Anti-Misogynist Activists sa SONA) nga natingog kontra ha ngatanan nga porma han paniniyupi ni Duterte ha kababayin-an.

Ginpamunuan ini han mga nanguna ha kampanya nga #BabaeAko nga madinaugon nga nakakuha han suporta ha bug-os nga kalibutan kontra ha pagtamak ngan pagmenos ni Duterte ngan iya mga alipures ha kababayin-an.

Tikang han makalingkod ha pwesto, paluyo-luyo an diri makatarawa nga intremis han panlugos ngan panbastos ngan mga pahayag ni Duterte nga nagbabalewaray ha kababayin-an. Ha paggrabe han atake nga ginhihimo han rehimen ha kababayin-an, kadungan han iya mga palisiya han pagpatay ngan pagpakuri nga nalasurbo labina ha kababayin-an nga anakbalhas, mas dugang nga ginsusunghan han rehimen an ira kangalas ngan ginduduso an pag-ato. Klaro nga an presente nga rehimen an nawong han mati-yupion nga katilingban nga pyudal ngan patriarkal.

Pira kabeses nga ginsulsulan ni Duterte an mga pulis ngan sundalo nga talapason an mga tawhanon nga katungod han kababayin-an. Hadton Mayo 2017, kahuman gindeklara an balaud militar ha Mindanao, gin-aghat hini an mga sundalo nga manlugos. Segun ha pag-aram han Center for Women's Resources (CWR), mayda 13 nga kaso han panlugos nga gindadabihan han mga pwersa han estado kalakup an pito nga may kalabutan ha gerra "kontra-druga." Apil hini nga mga kaso an 33 nga pulis nga dabi ha magkalain-lain nga krimen nga kontra-kababaihan upod na an panlugos ha duha nga babayi nga priso ha Olongapo City ngan Hagonoy, Bulacan.

Samwak naman an mga kaso han panbastos ngan panarhug han mga sundalo han panlugos ha kababayin-an ha mga baryo ngan komunidad nga ginsakop nira ha ngaran han mga operasyon nga "kamurayawan."

Puros buwa an ginpapagawas han mga tawuhan ni Duterte nga nagluros an kaso han panlugos ha nasud tikang han ipatuman an Oplan Tokhang. Ha kamatuoran, mismo mga pulis an dabi ha magkalain-lain nga kaso han panalapas ha tawhanon nga katungod han mga kababayin-an. Ha datos han Philippine National Police-Women and Children Protection Center, maabot ha masobra 50,000

pa gihapon an nahisusumat nga kaso han panlugos ngan pangabuso ha kababayin-an ngan kabataan. Nabuyagyag han hadi an pagpahubo ngan pagpaawod han mga pulis ha mga babayi nga ilegal nira nga ginaresto ha kampanya hini nga kontra-tambay.

Dugang ha nahiagum nga panbastos ngan pagbuyayaw ni Duterte mismo, dugang pa nga ginpapanhimulsan an kababayin-an ha walatuo nga kontra-katawhan nga palisiya. Ha mga gerra ngan panwawakay nga ginhihimo han rehimen ha mga komunidad ha syudad man o ha kabaryuhan, yukot-yukot nga mga iroy, asawa, bugto, ngan anak an iya ginhihimo nga mga ilo.

Kadam-an han mga trabaho nga poyde sudlan han mga kababayin-an himubo an suhol ngan puros kontraktwal an sistema han pag-empleyo. Kasagaran hira maagian ha mga trabahuan han dugnit, pagproseso han pagkaon ngan industriya han elektronik. Hira liwat an nabug-os han mayoriya han natrabaho ha mga *mall* komo mga *saleslady* ngan kahera. Maabot ha 1.7 milyon nga kababayin-an an

natrabaho komo mga kabulig ngan nakarawat han himubo ura-ura nga suhol. Mayoriya hira han nakomponer han 1.9 milyon nga waray bayad ha mga kalugaringon nga negosyo han pamilya ngan han 4.4 milyon nga mayda gudti nga negosyo sugad han pagigin manikurista ngan iba pa. Maabot naman ha 373,974 an mga bag-o nga babayi nga OFW hini nga tuig.

Mayda 10 milyon naman an diri lakip ha kusog pagtrabaho, samtang 877,000 an upisyal nga ginkukunsidera nga waray trabaho ha ginpaguti nga estadistika han estado.

Ha pagpatuman ni Duterte han bag-o nga balaud ha pagbuhis, mayda kabug-usan nga 16 milyon nga kababayin-an an dugang pa nga ginlubong ha kakablasan durot han pagsirit han mga presyo han papliton. Amo ini samtang ada la ha P179.04 tubtub P365.88 kada adlaw an nadadara nga suhol han mga trabahador nga kababayin-an. Ha sektor han agrikultura, kun diin himubo na an kabug-usan nga suhol, mas himubo pa an nakakarawat han kababayin-an. Segun ha datos han estado hadton 2016, mas himubo hin P17.45 an nakakarawat nga suhol han kababayin-an nga trabahador ha uma tanding ha kalalakin-an.

Katunga han mga parag-uma nga waray tuna an kababayin-an. Sugad han kalalakin-an, gin-aagwanta nira an panlupot han tuna, hitaas nga interes ha pautang ngan mga gahi, ngan pagsaliwan han gamit ha mga agrikultural nga tuna. Kadungan hini an pyudal nga paniniyupi ngan pangunguripon ha ira komo babayi.

Atubangan hini nga tanan, waray iba nga pagpilian an kababayin-an kundi an umato agud hul-os nga ibagsak an macho-pasista nga rehimen ni Duterte. Sugad han kalalakin-an, abyerto ha ira an magkalain-lain nga natad han pakigbisog, upod an armado nga rebolusyon ha kabaryuhan.



Mga Lumad ha Lianga, utro nga nag-ebakwet

Tulo katuig kahuman han brutal nga masaker han ira mga lider, utro nga naduso nga mag-ebakwet hadton Hulyo 16 an maabot 328 kapamilya nga Manobo, o 1,607 nga molupyo han Barangay Diatagon, Lianga, Surigao del Sur tungod ha serye han panarhug ngan pangabuso han mga tropa han 75th IB ha ira mga komunidad.

Kalakip ha mga nag-ebakwet an 568 nga estudyante ngan 48 nga magturutdo tikang ha mga eskoylahan nga Lumad nga Tribal Filipino Program for Surigao del Sur (TRIFPSS) ngan Alternative Learning Center for Agriculture and Livelihood Development (Alcadev). Dara an pira la ha ira mga pananag-ya, lumakat an mga Lumad hin haros 10 kaoras ngadto ha Diatagon Gym kun diin temporaryo hira nga umukoy.

An Barangay Diatagon nalulupog han Andap Valley, usa ha mayda pinakadako nga reserba han karbon ha nasud, nga iginsaad nga ighahatag han rehimen Duterte ha mga mamuruhunan ha pagmimina. Gintagan pa han permiso nga magmina dinhi an Benguet Corporation, Great Wall Mining and Power Corporation ngan Abacus Coal Explora-

tion ngan Development. Tungod kay ini nagtikang na nga magmina, nagtukod hadton Hunyo 14 an 75th IB han detatsment nga mayda 100 nga sundalo agud magserbe nga gwardya han mga kompaniya. Gindurot han ira presensya an grabe nga karinggal ha 23 nga sityo han barangay.

Ha sakob han 33 kaadlaw, nakaglista han mga kaso han kamadarahug, panarhug, ngnan pan-gigipit han mga sundalo ha mga molupyo. Kalakip ha mga iginreklamo han mga residente an pwersahay nga pagsakob han mga sundalo ha ira mga balay, pagkuha han ira mga

ngaran ngan paglista ha ira komo mga rekrut han CAFGU. Ginkakawat an ira mga hayupan ngan ginkakaon an ira mga pananum. Ginsusulod an ira eskoylahan ngan iligal nga ginhahalikwat an mga payag han boluntir nga mga magturutdo hini; berbal ngan sekswal nga gin-abuso an kababayin-an ngan kabatan-unan; ngan gin-aakusaran komo mga kaapi han Bagong Hukbong Bayan an mga molupyo nga aktibo nga nakontra ha pagsakob han mapandambong nga mga pro-

...sundan ha paypay 12

Sobra nga pagpatrabaho, maimot nga sweldo han mga magturutdo

DUHA KABESES NGA NAGPROTESTA ha Quezon City Hall an yukot-yukot nga magturutdo nga kaapi han Quezon City Public School Teachers Association (QCPSTA) agud ig-insister an dugang nga sweldo ngan ibalik an ira alawans nga gintanggal ilarum han Joint Circular No. 1 hadton 2017. Tulo kayukot nga magturutdo an nagrali hadton Hulyo 6 ngan hadton Hulyo 16, utro nga nagrali an 1,000 nira nga kaapi. Nakab-ot nira an inisyal nga kadaugan han mahiinsister nira an kadagmitan nga paghatag han ira P1,000 nga alawans.

Ha bug-os nga nasud, mayda 687,229 an mga pampubliko nga magturutdo nga nabido ha diri pagtuman ni Duterte ha saad niya nga dugang nga sweldo. Nakaray-sang ha P20,179 an sweldo han Teacher I, samtang maabot P22,000-25,000 naman ha Teacher II ngan III.

Dako naman an panginahanglan han mga magturutdo labina kay hira an nagastos para ha ngatanan nga panginahanglan ha pagtutdo ngan bisan ha pag-ayad

han ira mga klasrum. Kulang gud an P2,500 nga *chalk allowance* ngan P1,000-p1,500 nga alawans.

Labot ha himubo nga suhol, nahihagum han ura-ura nga pagtrabaho an mga magturutdo. Gargasay hira ha pagtutdo han 50-100 nga estudyante ha sakob han usa nga klase. Mayda kaso ha Bagong Silangan Elementary School ha Quezon City nga duha nga klase an ginpapaigo ha usa nga klasrum nga mayda 45 nga estudyante ha kada seksyon. Ha usa nga klasrum naman ha Cabuyao, Laguna, maabot 80-100 an estudyante.

Tungod ha kakulang han mga kawani, nagpapatuman liwat an mga magturutdo han mga trabaho nga pan-nars, *guidance counselor*, *librarian* ngan iba pa. Ha bug-os nga nasud, mayda la 38,284 (o pagtutupong nga 1 ha 18 nga magturutdo) an suporta nga kawani ha mga pampubliko nga eskoylahan. Dugang nga pakuri an pagpailarum ha ira ha ebalwasyon agud la makakuha han mga benepisyo.

AB

yekto ha ira mga katunaan.

Tungod dinhi, diri na makakad-to ha ira mga umhanan an mga molupyo agud makakuha han makaka-on. Umundang liwat an klase ha TRIFPSS ngan Alcadev.

Hadton Hulyo 9, naglansar han usa nga gios protesta an masobra 150 nga molupyo ngan ira mga tag-suporta ha atubangan han kapitol-yo han prubinsya agud manawagan nga tapuson ab militarisasyon ha ira mga komunidad. Ha luyo hini, igin-insister han lokal nga mga upi-syal nga waray hira mahihimo tungod ha balaud militar.

Hadton Hulyo 11, nagkamayda han usa nga dayalogo giutan han mga lider han Malahutayong Pakig-bisog alang sa Sumusunod (MAPASU), lokal nga mga upisyal ngan tinaglawas han 401st Brigade, 36th IB ngan 75th IB. Kahuman ipahayag han mga lider Lumad nga kinahanglan na gumikan an mga molupyo, igin-insister ni Brig. Gen. Andres Centino nga talapas daw ha balaud an pag-organisa han pag-ebakwet ngan makakasuhan an mga lider Lumad kun ipapagikan nira an ira igkasi taghimaryo.

Hadton Hulyo 16, gin-ulang han AFP an ruta han mga ebakwet gamit an duha nga siksabay samtang lima nga organisasyon han midya an gindid-an ha mga tsekpoynt nga magsumat hiunong ha panhitabo.

Bisan ha sentro han ebakwasyon padayon an pan-gigipit han mga sundalo ha mga Lumad. Hadton Hulyo 18, nagkampo ngan ginpalibutan han mga pulis ngan sundalo an *gym* ha Diatagon. Dapit alas-11:30 han aga, gin-ulang nira an padara nga mga sako han bugas ngan pagkaon nga para unta ha kadagmitan nga panginahanglan han mga ebakwet.

Hadton Hulyo 20, pwersahay nga ginsulod han mga sundalo an *gym* agud mandistribwer kuno han pagkaon ha mga ebakwet.

Ikaduha nga pag-ebakwet na ini han mga molupyo yana nga tuig ngan ikaupat tikang han ig-imponer an balaud militar ha Mindanao.

Panarhug ngan panikmit

Hadton Hulyo 10, naigo han simang nga bala ngan napatay an upat katuig nga bata nga hi Bladen Skyler Abatayo tungod ha waray-hunong nga panmusil han mga ele-

Atake ha mga komunidad ngan eskoylahan nga Lumad ha Sultan Kudarat

HADTON Hulyo 16, naghimo han usa nga programa an mga estudyante han Mindanao Interfaith Services Foundation Inc. (MISFI) axademy ngan Center for Lumad Advocacy and Networking, Inc. (CLANS) ha ira kampu-han ha atubangan han upisina han Department of Education Region 12 agud tapuon an syahan nga adlaw han bag-o nga direktor hini nga hi Allan G. Farnazo. Kaupod an ira mga magtuturdo ngan kag-anak, gin-ayat nira hi Farnazo nga hatagan han permit to operate an mga eskoylahan nga Lumad ngan palayason an mga militar nga nakakampo ha presente ha ira mga komunidad ha Barangay Basak, Lebak, Sultan Kudarat.

Nagpadangat hira han surat kan Farnazo nga nag-uunod han ira mga panawagan ngan mga datos han panalapas han militar ha katungod han mga Lumad ha mga eskoylahan ngan komunidad, ngunit waray bisan usa tikang ha upisina an kumarawat hini. Kalakip ha mga nadokumento nga 225 nga kaso an walo nga kaso han iligal nga pangaresto, walo nga pag-ebakwet, 67 nga panarhug, panraugdaug ngan pan-gigipit, upat nga pagwasak ha mga kagamitan han mga eskoylahan nga Lumad nga 11 nga pagtalapas ha katungod ha urukyan.

Resulta ini nga mga datos ha iginhimo nga National Fact Finding Mission han Save Our Schools Network hadton Hunyo 27-30 agud imbestigaran an mga insidente han panraugdaug han Marine Battalion Landing Team Team 2 ha nasering nga barangay tikang han sumakob ngan nagkampo hira dinhi hadton Mayo 10.

Hadton Hulyo 9, iginlansar han mga Lumad an ginpatemprano nga T'nalak Festival agud kundenaron an nagbungol-bungolan ngan pagdiri nga makigdayalogo ha ira an hadto anay direktor hini nga Arturo Bayucot.

mento han Philippine National Police samtang naghihimo han usa nga "anti-illegal drug operation" ha Sityo Bato, Barangay Ermita, Cebu City.

Hadton Hunyo 24 han alas-7 han aga, ginsikmit han mga elemento han 76th IB hira Tifon Piniw ngan iya 10-anyos nga umangkon samtang tipauli hira ha Sityo Buswak, Barangay Lisap, Bongabong, Oriental Mindoro. Waray pa hira matad-i tikang hadto.

Iligal nga pangaresto

Hadton Hulyo 11, utro nga ginaresto han mga tawuhan han Philippine National Police (PNP) hi Kristine Cabardo, tagapangulo han League of Filipino Students-Northern Mindanao, kaupod an tulo pa nga membro han iya pamilya ha Linamon, Lanao del Norte. Igin-detiner ngan ginpirit nga ginpaamin hi May Ann Cabardo, iroy ni Kristine, nga ha iya an mga pakete han *shabu* nga igintanum han mga pulis ha ira motorsiklo. Diri pa nakakagawas hi Mary Ann tubtub ngada yana. Kalakip hi Kristine ha 13 nga ginaresto nga lider aktibista hadton Hulyo 4 ha General Santos City.

Hadton Hulyo 19, iligal nga gin-

aresto han mga elemento han PNP hira Jessica ngan Allan Pajo ha Gingoog, Misamis Oriental ngan ginsalawdan han hinimu-himo nga kaso nga pagpatay ngan pakyas nga pagpatay.

Hadton Hunyo 27, gin-aresto ngan igindetiner han mga elemento han 3rd IB hira Jerry Liao, Ruel Linaw, Koko Bayok ngan Tata Atig, mga parag-uma nga molupyo han Barangay Tawan-tawan, Baguio District, Davao City kahuman nira maengkwentro an BHB ha Barangay Carmen hiton liwat nga adlaw. Hadton sumunod nga adlaw, pwersahay naman nga ginpasurender han mga sundalo an unom nga sibilyan han Barangay Magsaysay, Marilog District komo mga kaapi han BHB.

Demolisyon

Hadton Hulyo 6, ginruba han otoridad gamit an *backhoe* an mga urukyan han mga residente ha Real, Calamba, Laguna. Nagdeploy an pulisya han mga armado nga pwersa hini agud pugngan an pag-ato han mga molupyo. Usa ha mga pulis an nagkasa han iya pusil samtang usa naman an nanarhug nga da-

...sundan ha paypay 13

Pakiggerra han US ha negosyuhay, bumuylo

Panigamnan han diri gud nasosolbar nga pankalibutan nga krisis, dugang nga nagpaso an mga sumpakiay han mga kapitalista nga nasud. Ginpapatuman na ha presente han US an pag-imponer han mga taripa ha mga produkto han China nga gin-iimport hini kahuman an hilaba nga panahon han balyuay han panarhug. Dayag na liwat an pakiglantugi han US ngan European Union ngan iba pa nga nasud ha Europe. Diri talwas bisan an Canada ha pangatake han US.

Ada ha sentro hini nga gerra an ura-ura nga sobra nga produksyon ngan suplay han asero ha bug-os nga kalibutan. Kalakip an China ha pinakadako nga prodyuser han puthaw (831 milyon tonelada hadton 2017) o haros katunga han kabugusan nga 1,691 milyon tonelada nga pankalibutan nga produksyon). Nadi an China ha pira katuig na nga panawagan han iba pa nga nasud nga prodyuser han puthaw kalakip an European Union (EU), Canada, Japan, Korea, United States, Switzerland nga Turkey nga ibanan an produksyon hini agud pugngan an paglaprak han presyo hini. Gumuti an merkado han puthaw tu-

ngod ha kabugusan nga pagluya han produksyon ha bug-os nga kalibutan.

US kontra China

Subay ha iya deklarasyon nga "America First," iginpatuman ni President Donald Trump han US an mga pitad agud panalipdan kuno an mga kompaniya nga Amerikano kontra ha diri patas nga negosyuhay. Hadton Pebrero, gintikangan ni Trump an pag-imponer han mas hitaas nga taripa ha gin-iimport nga puthaw ngan aluminum ha US. Prinsipal nga target hini an China, nga gintikangan nga gin-imponeran han US han mga taripa nga nagbabalar



han \$50 bilyon. Nagkaepetto hadton Hulyo 6 an bag-o nga taripa ha 818 nga produkto tikang ha China nga nagbabalar han \$34 bilyon, ngan igsusunod an nasasalin nga \$16 bilyon kun magriwa an China.

Komo bulos, gin-imponer han China an taripa ha 659 nga produkto tikang ha US kalakip an *soybeans* (balatong), *flat screen TV*, sarakyan nga dekuryente ngan *whiskey* nga nagbabalar liwat han \$50 bilyon. (An mga sarakyan nga SUV sugad han BMW, ha partikular, gin-impo-

...sundan ha paypay 14

"Mga Lumad..." tikang ha paypay 12

dakpon an usa nga boluntir han Bagong Alyansang Makabayan- Southern Tagalog.

Pan-gigipit, panarhug ngan paniktik

Hadton Hulyo 18 ha General Santos City, ginharas han usa nga ahente han AFP nga ginkilala nga hi Jerson Gallego hi April Rose Avila, membro han Disaster Response Center SOCCSKSARGEN (DIRECT). Ginkwestyon ni Gallego hi Avila hiunong ha kuneksyon han DIRECT ha mga progresibo nga organisasyon. Ginsidngan niya hi Avila nga maiha na nga ginsusurbeylans han militar an iya pamilya ngan organisasyon.

Hadton Hulyo 9, duha nga kaapi han grupo nga midya nga Eastern Vista an ginsurbeylans han upat nga ahente han PNP ha ira upisina ha Tacloban City. Hadto naman nga Hunyo 18, usa pa nga kaapi han Eastern Vista an ginharas ha Magsaysay Boulevard ngan ginkwestyon kun tinuod ba hiya nga kaapi han midya.

Hadton kaagahon han Hulyo 3, ginpalibutan han mga elemento han 78th IB nga armado han mga riple an balay ni Alberto Ligutan, ikaduha nga tagapangulo han Municipal Farmers Association of Carigara (MUFAC) ha Barangay Kaghalo, Carigara, Leyte ngan ginpipirit nga sumurender hiya komo kaapi han BHB. Gintarhug liwat hiya han mga sundalo nga papatayon.

Hadton Hulyo 3, alas-4 han kulop, gintarhug han mga upisyal han 3rd Maneuver Platoon han PNP hi Romy Portugal, membro han Kadamay-Metro Tacloban. Samtang tipauli ha ira, gintawag hiya han mga pulis ngan gintarhug nga aarestuhon kun makit-an pa hiya kuno nga napartisipar ha mga aktibidad han iya organisasyon.

Hadton Hunyo 27, ilegal nga gin-imbestigaran, ginharas ngan gintarhug han mga sundalo hira Ongbak Ilem ngan Butsoy Puyoy ha Barangay Lisap, Bongabong, Oriental Mindoro. Ginsulod han mga nag-ooperasyon nga militar an barangay hin alas-4 han aga ngan syahan nga ginkadto an balay ni Ongbak.

Ginpahapa nira hi Ongbak, gintagaan han kutsilyo ngan ginpirit nga umamin nga kaapi han BHB. Waray pa makuntento, gindara liwat hiya ha atubangan han *basketball court*, utro nga ginpahapa, ngan pwersahay nga ginkuha ha iya an mga kaapi han ira kooperatiba ngan ginkwestyon an pagkatukod hini. Samtang gin-iinterogar hi Ongbak, ginkadto naman han iba nga sundalo an balay nira Butsoy Puyoy ngan pwersahay ini nga ginsulod.

Hadton Hulyo 16, usa ga gintatahapan nga ahente han estado an nakit-an nga nasurbeylans ha upisina han Anakpawis ha Pulo, Cabuyao, Laguna.

neran han China han 40% nga taripa. An BMW han Germany ginhihimo ha Spartanburg, South California ngan gin-eeksport han US ha 140 nga nasud.)

Bumirik na liwat an China ha iba pa nga tagsuplay han agrikultural nga produkto sugad han Brazil, Australia ngan iba pa nga nasud ha Eastern Europe.

Dugang nga nasina hi Trump ha pitad han China han "pagdepensa" ha iya ekonomiya. Komo kontra-bulos, plano han US nga mag-imponer han dugang nga taripa nga 10% ha mga produkto han China nga nagbabalor han \$200 bilyon. Nanarhug liwat ini nga mag-imponer han dugang pa nga taripa kun bumulos pa an China.

US kontra EU

Diri la China an naigo han mga taripa han US ha mga produkto nga puthaw ngan aluminum. Naiigo liwat hini bisan an maiha na nga aliyado nga EU. Tikang hadton Hunyo, nag-imponer na an US han 20% nga taripa ha mga sarakyan tikang ha EU. Segun kan Trump, "posible nga pareho kamaraut han China" an EU ha karukayaknon han negosyuhay.

Ginbaton ini han pag-imponer han EU han taripa ha mga kilalado nga produkto nga Amerikano kalakip an ha motorsiklo nga Harley-Davidson, sarwal nga maong ngan irimnon nga *bourbon*. Gintawag han EU nga usa nga "delikado nga uyag" an ginhihimo ni Trump. Kun diri maatras hi Trump, nanarhug an Germany nga mag-imponer han buhis ha mga "serbisyo nga digital" sugad han ha Google, Facebook, Amazon ngan iba pa.

US kontra Canada, Turkey ngan India

Labot ha China ngan EU, naiigo liwat han mga pitad ni Trump an mga aliyado nga nasud han US sugad han Canada, Mexico ngan Turkey. Nasina hira ha unilateral nga desisyon ni Trump sanglit napiritan hira nga maghimo han kontra-pitad agud protehiran an kada ira ekonomiya.

Tikang hadton Hulyo 1, nagkae-

pekto na an taripa han Canada ha mga produkto nga Amerikano, kalakip an pag-imponer han 10-25 nga buhis ha mga produkto sugad han *ketchup*, *lawnmower* (makina ha paghawan han banwa) ngan *motorboat* nga nagbabalor han \$12 bilyon. Partikular ha keseo ngan iba pa nga produkto nga *dairy*, gin-umentuhan ini han taripa tubtub 270%, labot pa ha damo nga restriksyon.

Umapi liwat ha natikahilaba nga listahan han mga gin-gegerra han US an Turkey ngan India. Nag-imponer an Turkey han \$266.5 milyon nga balor tikang ha US. Sering han ministro han Turkey, baton nira ini ha dugang nga taripa nga igin-imponer han US ha puthaw ngan *aluminum*. Kalakip ha maaapektaran nga produkto han US an mga awto, uring, *walnut*, *almond*, sigarilyo ngan tabako, bugas, *whiskey*, kosmetiko, mga makinarya ngan mga produkto nga petrokemikal. An US an ikalima ha pinakadako nga merkado han mga eksport han Turkey ngan an bolyum han negosyuhay hini nagbabalor han \$20.6 bilyon hadton 2017.

Labot ha Turkey, nag-anunsyo liwat an India nga mag-iimponer ini han \$240 milyon nga balor han buhis ha mga produkto nga pagkaon han US. Gin-aantum nga magkaepekto ini ha Agosto 4.

Hadton Hunyo, nag-imponer liwat an Mexico han tubtub 15% nga taripa ha keseo ngan iba pa nga produkto nga *dairy* ngan hini nga Hulyo 5, gin-umentuhan pa ini han tubtub 25%. An Mexico asya an pinakadako nga merkado han US ha iya mga produkto nga *dairy*.

Mga ekonomista nga negosyante ha US, nababaraka

Nagsusumpakiy bisan an naghahadi nga klase ha US ha mga pitad nga proteksyunista ni Trump. Ha usa nga bahin, gindadayaw ini han Democratic Party, nga nagsering nga magdedepensa ha interes han mga kompaniya nga Amerikano ngan magpapalutaw han milyunmilyon nga trabahador. Nakontra naman dinhi an pira nga kaurusa mismo ni Trump ha Republican

Party tungod kay sukwahi kuno ini ha "libre nga negosyuhay." Ha sumat han usa nga mantalaan ha US, ha 30 nga distrito nga kongresyunal nga nagsuporta hadto kan Trump agud magin presidente han US, 25 an grabe nga naigo yana han bulos nga taripa han China.

Ginkakabarak-an naman han mga upisyal ha pinansya ngan mga ekonomista nga pahihitas-on hini an kadelikaduhan han usa nga hul-os nga pankalibutan nga gerra ha negosyuhay. Sering nira, seguridad nga malalakip an mga sektor nga ginsesering nga ginpoprotehiran han administrasyon Trump, nga nadepende ha mga gin-iimport nga pyesa tikang ha China. Kalakip ha maiigo an mga nagmamanupaktura han mga sarakyan, nga magreresulta ha pagkawara han trabaho han damo nga magkasurumpay nga industriya.

Nagreklamo liwat an mga nahimo han barko ngan iba pa nga sarakyan nga pandagat tungod ha taripa ha puthaw ngan *aluminum*. Naiigo han taripa an haros 300 nga higamit, segun ha National Marines Manufacturers Association.

Grabe liwat an epekto han *trade war* ha mga parag-uma nga Amerikano, nga ginsesering nga mayoriya nga tagsuporta han rehimen Trump, tungod kay mawawarayan han merkado an ira kilalado nga keseo sugad han Sartori Cheese ngan iba pa nga produkto nga *dairy*, balatong, uring, *salmon*, tabako ngan *whiskey*. Segun ha US Chamber of Commerce an taripa han Mexico makakaapekto ha \$578 milyon nga produkto nga *dairy* ngan an China naman makakaigo han \$408 milyon ha keseo, *whey* ngan iba pa nga produkto.

Aabaton naman han Harley-Davidson, an naghihimo han mga motorsiklo, an epekto han mga taripa nga igin-imponer han EU ha mga produkto nga Amerikano. Nagdesisyon ini nga ibalhin ha iba nga nasud an paghimo han pira nga higamit nga pan-motorsiklo. Ha sakob la han usa katuig, malulugi hira han \$100 milyon tungod ha taripa han EU.